

Suomen Keskusta rp.
Apollonkatu 11 a
00100 HELSINKI

LAUSUNTO

Valtiovarainministeriö/Kunta- ja aluekehitysosasto

Viite: Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 10.12.2014 VM093:00/2013

Pyydettyä lausuntona hallituksen esityksestä metropolihallintoa koskevaksi lainsäädännöksi Suomen Keskusta rp esittää seuraavaa:

Yleistä

Suomen Keskusta viittaa kahteen aiempaan samaan aiheeseen liittyvään lausuntoonsa (lausunto metropolialueen esiselvityksestä 20.5.2013 ja lausunto metropolihallintolakia valmistelevan työryhmän väliraportista 13.6.2014). Lausuntopyynnölle lähetetty esitys metropolihallintoa koskevaksi lainsäädännöksi noudattaa varsin pitkälle aikaisempia linjauksia asian valmistelussa. Näin ollen myös aiemmissa lausunnoissamme esitetyt näkökohdat ovat edelleen ajankohtaisia arvioidessamme lausuntopyynnölle lähetettyä esitystä.

Keskusta ei kannata erillisen metropolihallinnon luomista nyt ehdotetulla tavalla.

Vastauksena lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin toteamme seuraavaa:

1. Metropolihallintolaki

1a. Metropolihallinnon tavoitteet on kuvattu lakiluonnoksen 1. pykälässä niin, että tavoitteena on koota ja järjestää metropolialueen maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevien tehtävien hoitaminen. Lisäksi on tarkoitus luoda edellytyksiä metropolialueen kuntarajat ylittävälle kansanvaltaiselle päätöksenteolle ja edistää alueen sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristöllisesti kestävä kehitystä ja alueen kansainvälisen kilpailukyvyyn sekä elinvoiman vahvistamista.

Lain tavoitteet on pääosin tehty siinä esitetyn metropolialueen kehittämisen tarpeista käsin. Keskusta ei kuitenkaan yhdy lakiluonnoksen perusteluteksteissä useaan otteeseen lausuttuun yksioikoiseen tavoitteeseen ”yhteiskuntarakenteen tiivistämisestä”. Se ei vastaa Keskustan tavoitetta siitä, että ihmisille pitää antaa vapaus valita toiveisiinsa ja elämäntilanteisiinsa sopivin asumispaikka ja –muoto. Tiivistämispyrkimyksellä helposti myös heikennettäisiin aluekehittämisen kannalta tärkeitä voimavaroja (mm. infra, joukkoliikenne, koulutus ja palvelut) sekä metropolialueen että varsinkin muun Uudenmaan reuna-alueilla.

Lakiluonnoksen mukaan muun muassa ehdotettujen muutosten johdosta Uudenmaan liiton henkilöstöstä merkittävä osa siirtyisi metropolihallintoon ja liiton rooli muuttuisi nykytilaan nähden merkittävästi. Ehdotukset vaikuttaisivat oleellisesti myös liiton päätöksentekoon ja sen

järjestämiseen. Kolikon kääntöpuolta eli mitä muutos merkitsee metropolialueen ulkopuolelle jätettyihin kuntiin, ei ole pohdittu.

Parhaillaan pohdittavana työryhmässä on myös valtionhallinnon rakenneuudistus (VIRSU) , jolla voi olla vaikutuksia muun muassa Uudenmaan liiton tehtäviin ja rooliin sekä maakuntajaotukseen.

Ottaen huomioon myös monet samaan aikaan käynnissä olevat uudistushankkeet Suomen Keskusta esittää kuitenkin edelleen harkittavaksi metropolihallintoa koskevan lainsäädännön toteuttamisen siirtämistä. Vasta kun muita uudistuksia koskevat avoinna olevat kysymykset on ratkaistu, on mahdollista arvioida paremmin ja pitävin perustein, onko tarvetta erilliselle metropolihallinnolle. Hätäilemällä on vaarana luoda metropolialueelle siiloutunutta ja sekavaa putkihallintoa sekä samalla jättää Uudenmaan reuna-alueen kunnat uusien hallintorakenteiden ulkopuolelle ”oman onnensa nojaan”.

1b. Lakiluonnoksessa esitetään, että metropolihallinnolla olisi ensi vaiheessa 14 jäsenkuntaa, minkä lisäksi myös Lohja ja Porvoo voisivat halutessaan liittyä jäseneksi. Kuten aiemmissa lausunnoissamme totesimme, Suomen Keskusta pitää keinotekoisena metropolihallinnon alueen rajaamista nyt ehdotetulla tavalla. Jos myös Lohja ja Porvoo tulisivat metropolialueen piiriin, jäisi sen ulkopuolelle vain noin viisi prosenttia Uudenmaa asukkaista. Maakunnan itäinen ja läntinen alue jäisivät edunvalvonnassa ja kehittämistoiminnassa muuta Uttamaata heikompaan asemaan.

Metropolihallinnon ulkopuolelle oltaisiin Uudenmaan reuna-alueilla siis jättämässä 11–13 kuntaa, joiden tulevaisuutta ei lakiluonnoksessa ole pohdittu lainkaan. Siksi esitämme vaihtoehdoksi, että metropolihallinnon tehtävät annettaisiin Uudenmaan Liitolle, jolloin myös itäisen ja läntisen Uudenmaan kuntien elinvoimasta voitaisiin huolehtia paremmin. Näin välttyttäisiin myös ylimääräisen hallinnontason perustamiselta.

1c. Metropolihallinnolle annetaan esityksessä varsin tärkeitä metropolialueen strategisia tehtäviä. Keskusta ei tässä vaiheessa ota kantaa tehtävien yksityiskohtiin. Yleisellä tasolla toteamme, että suurin osa esitetyistä tehtävistä sopisi luontevammin Uudenmaan liiton hoidettavaksi sen työtä ja tarvittaessa säännöksiä kehittämällä.

1d. Mahdollinen metropolivaltuusto on syytä valita vaaleilla siten kuin esityksen 5. pykälässä ehdotetaan. Suomen Keskusta pitää tärkeänä, että metropolivaltuustossa jokaiselle kunnalle turvattaisiin edustus.

1e. Esityksen mukaan metropolivaltuusto valittaisiin siten, että alue olisi yhtenä vaalipiirinä. Tämä olisikin perusteltua, jos metropolihallinnon tehtävät liitettäisiin Uudenmaan Liiton tehtäviin. Myös neljäntoista tai kuudentoista kunnan metropolihallinnossa alueen jakaminen useampiin vaalipiireihin olisi käytännössä vaikeaa.

1f. Keskusta kannattaa esityksessä mainittuja ehdotuksia asukkaiden aloiteoikeudesta metropolihallinnolle sekä neuvoa-antavista kansanäänestyksistä.

1g-1h. Suomen Keskusta pidättäytyy tässä vaiheessa yksityiskohtaisista kannanotoista metropolihallinnon rahoitukseen.

1i.-1l. Myös näiltä osin pidättäydymme yksityiskohtaisilta kannanotoilta. Kyse on enimmäkseen teknisistä kysymyksistä hallinnon käynnistysvaiheessa.

1m. Esityksessä varataan vain Lohjalle ja Porvoolle oikeus liittyä halutessaan metropolihallinnon jäseneksi. Mielestämme esityksessä ei perustella, miksi vapaaehtoinen liittymisoikeus rajattaisiin vain näihin kahteen kuntaan. Alueen tasapainoisen kehityksen näkökulmasta myös läntinen ja itäinen Uusimaa tulisi liittää yhteiseen hallintoon, mikä tapahtuisi luontevimmin antamalla hallinnon tehtävät Uudenmaan liitolle.

1n-1p. Ei aihetta kannanottoon. Kysymyksessä on tekniset järjestelyt hallinnon perustamisvaiheessa.

2. Maankäyttö- ja rakennuslain muutokset

Lakiluonnoksen perusteella metropolikaava olisi uudenlainen kaavatyyppe, joka korvaisi metropolialueella maakuntakaavan. Metropolikaava olisi vaikutuksiltaan alueen kuntia ja muita viranomaisia velvoittavampi vahvuudella ”niiden on otettava huomioon”, kun maakuntakaavan kohdalla velvoittavuus olisi väljempi ”ovat ohjeena -tasoa. Maakuntakaava alistettaisiin edelleenkin ympäristöministeriön vahvistettavaksi, kun taas metropolikaavan kohdalla ympäristöministeriö käyttäisi vain ohjausvaltaa. Uudenmaan Liitolle jäisi vastuu maakuntakaavoituksessa metropolialueen ulkopuolella ja sen yhteensovittaminen metropolikaavaan yhteistyössä metropolihallinnon kanssa. Lakiluonnoksessa ei ole pohdittu, kuinka oikeusvaikutuksiltaan erilaiset kaavatyypit, metropolikaava ja maakuntakaava, ovat yhteen sovitettavissa, kun siitä päättävillä on erilaiset intressit.

Niin ikään lakiluonnoksessa myönnetään, että metropolihallinnon voidaan arvioida jossain määrin asettavan metropolialueen ja muun Uudenmaan asukkaat eriarvoiseen asemaan toisiinsa nähden. Maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevan päätöksenteon siirtyessä metropolialueella vaaleilla valitulle valtuustolle olisi metropolialueen asukkailla alueen ulkopuolelle jäävien kuntien asukkaisiin verrattuna paremmat ja monipuolisemmat osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet Uudenmaan alueen kehittämistä koskevissa kysymyksissä. Suomen Keskustan johdonmukaisena linjana on ollut, että hallinnollisissa uudistuksissa pitää turvata kansalaisten yhdenvertaisuus.

Edellä esitetty puoltaa metropolihallinnon tehtävien antamista Uudenmaan liitolle.

3. Muut lait

Suomen Keskustalla ei ole tarvetta ottaa yksityiskohtaisia kannanottoja muuhun esitettyyn lainsäädäntöön.

4. Muut kysymykset ja asiat

Viittaamme edellä lausuttuun.

Helsingissä 22.1.2015

Timo Laaninen
puoluesihteri
Suomen Keskusta rp

